

Centar za demokratiju
i ljudska prava

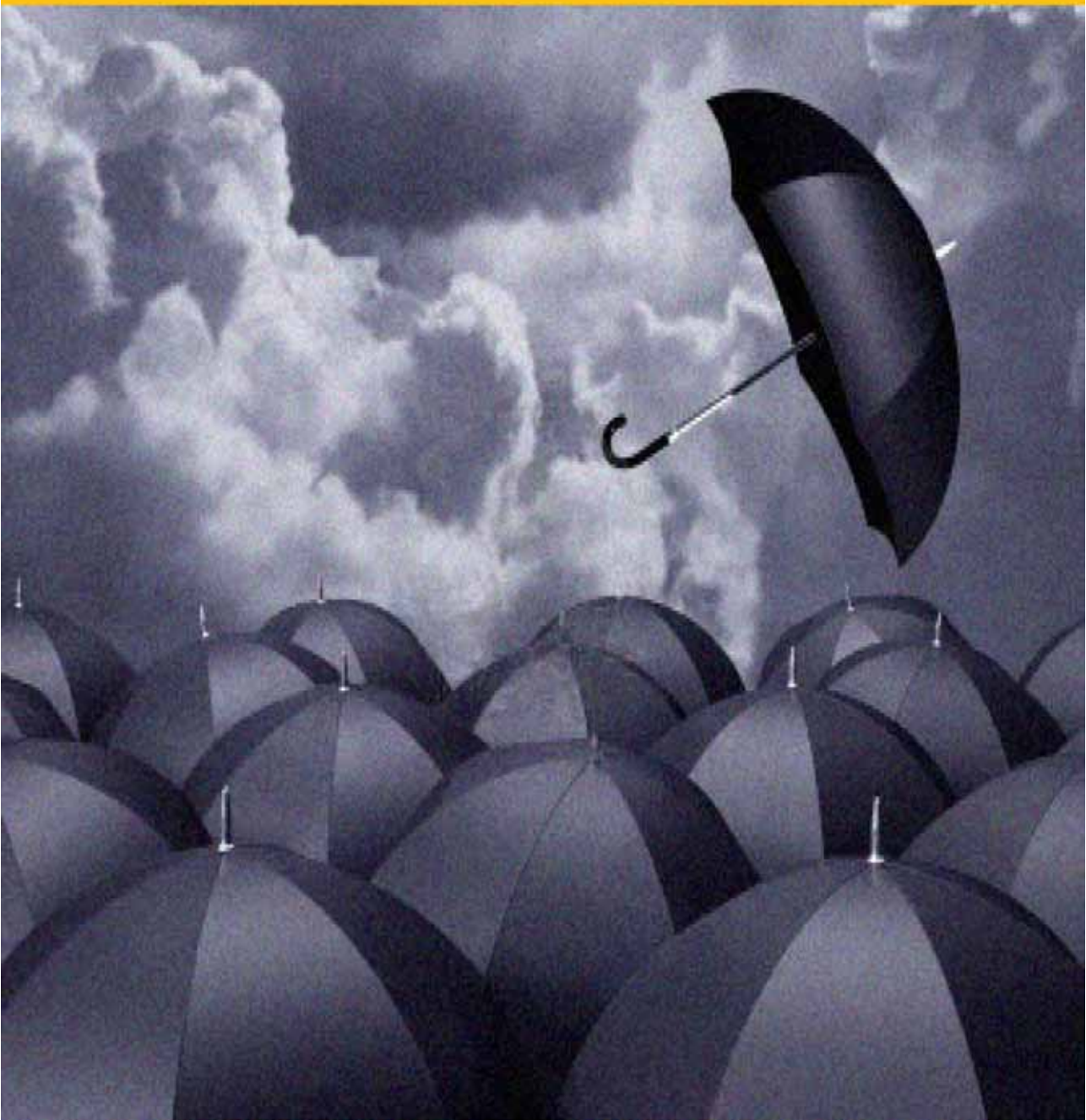
Center for Democracy
and Human Rights

Bulevar Džordža Vašingtona 51, 3/48
81000 Podgorica, Crna Gora

tel: ++382 20 234 114, fax: ++382 20 234 368
e-mail: info@cedem.me, www.cedem.me

NEWSLETTER

Broj 39 • Januar – Mart 2013.

REFORMA SEKTORA BEZBJEDNOSTI U CRNOJ GORI 2009-2012.

Projekat: Jačanje kapaciteta civilnog društva za mapiranje i nadzor reforme sektora bezbjednosti na Zapadnom Balkanu

OPŠTA TRANSPARENTNOST

REZIME

Uprkos postojanju normativnog okvira, neusklađenost zakona koji regulišu slobodan pristup informacijama od javnog značaja, zaštitu ličnih i tajnih podataka, kao i slabo razvijeni institucionalni mehanizmi, doveli su do relativno slabih rezultata kada govorimo o sveukupnoj transparentnosti sektora bezbjednosti u periodu koji je uslijedio nakon ponovnog uspostavljanja nezavisnosti Crne Gore 2006.

“Pravo građanina da zna” garantuje Ustav Crne Gore i poseban zakon usvojen 2005. godine. “Ćutanje administracije”, nepoštovanje rokova i procedura, kao i ograničavanje zakona o slobodnom pristupu informacijama od strane drugih zakona (Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, Zakon o Agenciji za nacionalnu bezbjednost i Zakon o tajnosti podataka) su samo jedan dio problema; kapaciteti državnih organa koji su u središtu naše pažnje nisu na zadovoljavajućem nivou, dok je proaktivno objavljivanje informacija nepotrebno pominjati. Najveći broj zahtjeva za slobodan pristup informacijama dolazi od organizacija civilnog društva, dok veoma mali broj građana koristi ovaj mehanizam. Visok procenat “ćutanja administracije” u vezi sa podnešenim zahtjevima je evidentan, dok se informacije često klasifikuju kao “povjerljive”. Trenutna praksa je pokazala da je uloga Upravnog suda, koji je nadležan

za sudsku zaštitu podnosioca zahtjeva za slobodan pristup informacijama u administrativnoj proceduri, od suštinske važnosti. Međutim, okvir kaznene politike je još uvijek neadekvatan, dok je procenat neizvršavanja odluka Upravnog suda prilično visok (Maraš, 2012). Smatra se da policija i Ministarstvo unutrašnjih poslova najviše krše zakon, dok se Skupština Crne Gore smatra pozitivnim primjerom.

Zakonski okvir koji reguliše oblast zaštite podataka o ličnosti – Ustav Crne Gore i poseban zakon koji reguliše ovu oblast uglavnom su u skladu sa međunarodnim standardima. Agencija za zaštitu ličnih podataka djeluje kao nadzorni organ. Ona ima Savjet koji ima predsjednika i dva člana koje imenuje Skupština Crne Gore i direktora Agencije. Iako je samo 50% radnih mjesta pod nadležnošću Agencije povjerljivo, njen učinak se ocjenjuje pozitivno. Svijest građana o važnosti zaštite podataka o ličnosti je niska i ovo je najveći izazov koji se postavlja pred ovo novoformirano tijelo, zajedno sa njenim kredibilitetom. Centralni registar ličnih podataka nije napravljen.

Oblast zaštite povjerljivih podataka je takođe regulisana zakonom koji je usklađen sa standardima Evropske Unije i Sjevernoatlanskog pakta u toku procesa usvajanja. Zakon o vrijednosti je usvojen 2008. i dopunjen godinu dana kasnije. Ministarstvo odbrane vrši nadzor nad implementacijom ovog zakona kroz

Direktorat za zaštitu povjerljivih podataka, koji je njen sastavni dio.

Veoma je teško govoriti o ocjenama oblasti opšte transparentnosti. Možda je najproblematičniji dio u ovom pogledu to što veoma mali broj ljudi koristi svoje „pravo da zna” – bilo zbog nedostatka znanja bilo zbog nepovjerenja u državne institucije, ili jednostavno zbog – nedostatka interesovanja. Isto je sa zaštitom ličnih podataka.

S obzirom na to da zakoni nisu bili potpuno usklađeni u prethodnom periodu, primjena nije bila zadovoljavajuća, i s obzirom na to da su institucionalni kapaciteti i zakonski mehanizmi zaštite bili slabi, i dok su prosječne ocene kako građana tako i zaposlenih u institucijama sektora bezbjednosti na prilično niskom nivou, ocjena za ovaj kriterijum je 2, na skali od 1 do 5.

UVOD

Analiza opšte transparentnosti u Crnoj Gori je studija zasnovana na podacima koji se odnose na implementaciju propisa o pristupu informacijama od javnog značaja, ličnim i tajnim podacima, koje su u posjedu državnih institucija. Analiza se zasniva na rezultatima različitih CEDEM-ovih istraživanja, intervjuima sa članovima vlade i NVO-a, fokus grupama, kao i informacijama do kojih se došlo kroz „istraživanje za radnim stolom“ (desk-research).

PRISTUP INFORMACIJAMA OD JAVNOG ZNAČAJA

Ustavni i zakonodavni okvir

Pravo na slobodan pristup informacijama je propisano primarnim i sekundarnim zakonodavstvom u Crnoj Gori. Ovo pravo je predviđeno Ustavom (član 51), a Zakon o slobodnom pristupu informacijama (SPI) je usvojen 2005. Ovo pravo predstavlja sastavni dio slobode izražavanja, i garantovano je svim

relevantnim međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima.¹

U članu 2. Zakona o SPI, pristup informacijama koje posjeduju državne institucije se zasniva na sljedećim principima: slobodi informisanja; jednakim uslovima za ostvarivanje prava; otvorenosti i javnosti rada organa vlasti, i hitnosti postupka. Svaka državna institucija ima obavezu da “sastavi i na odgovarajući način objavi pregled vrsta informacija u svom posjedu” (član 5). Ovo pravo se može ograničiti u određenim slučajevima. Ograničenja su propisana u članu 9, a odnose se na one slučajeve u kojima bi otkrivanje informacija ugrozilo: nacionalnu bezbjednost, odbranu i međunarodne odnose, javnu bezbjednost, trgovačke i ostale ekonomske privatne i državne interese, ekonomsku, monetarnu i deviznu politiku države; sprječavanje, istragu i sudsko gonjenje počinioca krivičnih dela, privatnost ili druga lična prava pojedinca, osim u svrhe sudske ili administrativne procedure, i obradu i usvajanje zvaničnih dokumenata. Ova široka definicija je poslužila mnogim institucijama da odbiju zahtjeve bez objašnjenja kako bi, odavanjem informacija, bila učinjena veća šteta nego što je javni interes da se ta informacija objelodani.

U godinama primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama nije postojao organ zadužen za nadzor nad primjenom njegovih odredaba. Neki vid nadzora, ali samo u vidu pripreme i objavljivanja Vodiča za pristup informacijama, obavljalo je „ministarstvo odgovorno za medije“ (kako je stajalo u Zakonu) tj. Ministarstvo kulture (Ministarstvo kulture, medija i sporta u prethodnom sazivu Vlade).² Upravni sud ima ulogu da štiti pravo

¹ Član 19 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, član 19 Međunarodnog sporazuma o građanskim i političkim pravima, član 10 Evropskog Sporazuma o ljudskim pravima, itd.

² Ministarstvo kulture kontroliše ispravnost objavljivanja Vodiča kroz pristup informacijama svakog organa Vlade, ali ne kontroliše implementaciju procedure

građanina u slučaju upravnog spora. On donosi nezavisne odluke u samom procesu. Međutim, zadatak suda nije da obezbijedi potpunu implementaciju Zakona.

U prethodnih nekoliko godina bilo je različitih mišljenja nezavisnih stručnjaka, kojima se predlagalo uspostavljanje Komesara za zaštitu informacija od javnog značaja i zaštitu ličnih podataka, kao što imaju Srbija i Slovenija (Derbyshire, 2007). Slično rješenje je predloženo izmjenama seta zakona u ovoj oblasti, a usvojeno je krajem prve polovine 2012. Ovu ulogu će najvjerovatnije obavljati Agencija, koja se, do izmjene zakonodavstva, bavila isključivo zaštitom ličnih podataka.

Primjena

Djelimično zbog povjerljive prirode pitanja kojima se bave, ali takođe i uslijed nedostatka volje, institucije sektora bezbjednosti su ostvarile veoma slabe rezultate u oblasti transparentnosti.

Glavni problem u oblasti transparentnosti državnih vlasti je neusklađenost relevantnih zakona kako bi zadovoljili osnovni princip: "da je pristup dokumentima od javnog značaja slobodan, a tajnost izuzetak". Ostali mnogobrojni problemi koji prate ovo pitanje, su prepoznati u Strategiji za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala. Ovaj dokument, između ostalog, identifikuje: „čutanje administracije“; potvrdu da neke institucije nedosljedno primenjuju odredbe o zahtjevu podataka i zaštiti podataka o ličnosti; praksu da pojedini organi državne vlasti, bez valjanog razloga, a predviđeno je zakonom, ne omogućavaju pristup traženim informacijama, ili ne obavljaju valjanu procjenu potencijalne opasnosti za zakonito pribavljene informacije u slučaju da se objave.

Drugi problem u praksi jeste činjenica da institucije ne objavljuju dovoljno informacija, i ne daje odgovore na tražene informacije.

nići informišu javnost o svojim aktivnostima u onoj mjeri u kojoj bi to bilo poželjno. Procedure, koje često traju duže nego što bi trebalo, predstavljaju dodatno opterećenje za službenike koji su ovlašćeni da postupaju po zahtjevu za slobodan pristup informacijama.

Analiza implementacije Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, koju je objavilo Ministarstvo kulture, sporta i medija u aprilu 2009, potvrdila je da je bilo negativnih primjera koji se odnose na implementaciju Zakona. S obzirom na to da nema nijednog nezavisnog tijela koje bi nadziralo primjenu ovog zakona, Analiza predlaže da bi ovu ulogu trebalo dodijeliti Ministarstvu unutrašnjih poslova i državne uprave. Ovo je takođe bilo potvrđeno izjavom pravnog savjetnika u Ministarstvu kulture, sporta i medija (Ristović, 2010). Međutim, on je izjavio da primjena ovog zakona postaje sve bolja svake godine i da sve veći broj organa Vlade primenjuje odredbe propisane zakonom.

Istraživanje slobodnog pristupa informacijama je bilo nezamislivo bez komunikacije sa Mrežom za afirmaciju NVO sektora (MANS), koja je u Crnoj Gori postigla pionirske rezultate i koja je međunarodno poznata po svojim dostignućima na polju transparentnosti. Intervju sa direktorom Programa za monitoring ove organizacije je potvrdio naše viđenje sektora bezbjednosti. MANS nam je ustupio svoje statistike³, gdje se može vidjeti da su najslabije rezultate ostvarili Uprava policije i Ministarstvo unutrašnjih poslova, a najbolje Skupština Crne Gore i Uprava carina.

Skupština Crne Gore jedan je od pozitivnih primjera kada govorimo o transparentnosti⁴

Izveštaji o sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama, <http://www.mans.co.me/pravni-program/izvjestaji/>

Više statističkih podataka pronaći u Izveštaju o radu Skupštine Crne Gore za 2011. godine, dostupnom na: http://www.skupstina.me/cms/site_data/SKUPSTI-

Tabela 1: “Slobodan pristup informacijama” – Uprava za kadrove

Institucije	Ministarstvo odbrane	Ministarstvo unutrašnjih poslova	Uprava policije	Agencija za nacionalnu bezbjednost	Skupštinska služba
Broj učesnika	7	1	37	1	1

sektora bezbjednosti. Kako nam je rečeno, „zahtjevima se uglavnom traži pristup informacijama o finansijskom poslovanju, npr. kopije platnih lista poslanika, kopije akata koje sadrže informaciju o iznosu koji je potrošen iz budžeta Skupštine Crne Gore za plaćanje troškova poreza, smještaja, kopije listinga o glasanjima poslanika, zatim podaci o implementaciji Akcionog plana jačanja zakonodavne i kontrolne uloge Skupštine Crne Gore za period od decembra 2010. do novembra 2011”⁵. Skupština najčešće odbija da odgovori na zahtjeve onda kada nije u posjedu određenih informacija, ili kada postoji osnov u članu 9. Zakona o SPI. Takođe, rečeno nam je da „zakoni o tajnosti podataka i ANB ponekad predstavljaju ograničenje”⁶. Saradnja sa Odborom za bezbjednost i odbranu je uspješna.

Na drugoj strani je Uprava policije, koja se ne može pohvaliti primjenom Zakona o SPI. Prije svega, UP je jedini organ iz sektora bezbjednosti, čiji Vodič za pristup informacijama nije odredio ovlašćena lica za postupanje po zahtjevima za pristup informacijama. Umjesto toga, direktor UP je za ovaj posao ovlastio rukovodioca Odjeljenja za planiranje, razvoj i analitiku, u okviru čijeg opisa poslova postupanje po zahtjevima po zahtjevima za pristup informacijama nije predviđeno⁷. U praksi, ovo Odjeljenje,

npr. u posljednjih par godina, uopšte nije odgovorilo na više od stotinu zahtjeva⁸, što predstavlja kršenje zakona. Dodatan problem predstavljala je relativno slaba saradnja i komunikacija sa MUP-om, koji se javlja kao drugostepeni organ, koji rješava po žalbama na rad UP⁹. Očekuje se da će ovaj problem biti riješen nakon što se policija vrati pod okrilje MUP-a, donošenjem novog zakona o unutrašnjim poslovima¹⁰.

Tokom našeg istraživanja nismo ustanovili da je neko kažnjen za kršenje ovog Zakona, koji je nerijetko bio kršen od strane državnih vlasti.

Administrativni i stručni kapaciteti

S obzirom na to da nije postojala (nezavisna) institucija čija bi uloga bila da, između ostalog, promoviše Zakon o slobodnom pristupu informacijama, Ministarstvo kulture je organizovalo nekoliko seminara i okruglih stolova kako bi promovisali Zakon i približili ga ljudima koji se bave ovim pitanjem. Uprava za kadrove (UzK) je takođe organizovala veliki broj seminara za obuku o implementaciji Zakona o pristupu informacijama od javnog značaja, gde je učestvovalo više od 500 ljudi zaposlenih u institucijama Vlade (Ministarstvo kulture, sporta i medija, 2009). Zakon se odnosi na približno 900 aktera u Crnoj Gori. Međutim, samo mali broj zaposlenih u sektoru bezbjednosti koji su zaduženi za implementaciju Zakona je uzeo učešće u ovim seminarima.

NA_CRNE_GORE/OSTALO/publikacije/izvjestaj_o_radu_skupštine_Crne_Gore_za_2011godinu.pdf

5 Intervju sa ovlašćenim službenim licem za slobodan pristup informacijama u Skupštini Crne Gore, februar 2012.

6 Isto

7 Intervju sa rukovodiocem Odjeljenja za planiranje, razvoj i analitiku u okviru Uprave policije, januar 2012.

8 Isto.

9 Intervju sa savjetnikom u Odsjeku za nadzor i drugostepeni upravni postupak MUP-a, februar 2012.

10 Isto.

Pitanje kapaciteta direktno utiče na primjenu zakona. U toku našeg istraživanja otkrili smo da institucije imaju osnovna materijalna sredstva za rad (adekvatan prostor). Međutim, problem je to što službenici iz Ministarstva odbrane, Ministarstva unutrašnjih poslova, a naročito iz Uprave policije koji su angažovani na ovom polju, obavljaju nekoliko drugih aktivnosti i zadataka. Ono što sa sigurnošću možemo da tvrdimo jeste da transparentnost nije na vrhu njihovih prioriteta.

Vrijednosti

Crnogorskim državnim institucijama je bilo potrebno nekoliko godina da se naviknu na praksu odgovaranja na zahtjeve i objavljivanje informacija. Na početku implementacije Zakona, mnoge institucije su pokušale, na različite načine, da izbjegnju objavljivanje informacija koje posjeduju u svim fazama procedure.

Što se tiče zahtjeva građana, samo je nekoliko NVO-a pokazalo veliku posvećenost poboljšanju situacije i insistiralo na dobijanju odgovora od strane državnih organa. Zahtjevi su najčešće dolazili od strane jedne nevladine organizacije, MANS-a, ali i ostali kredibilni NVO-i u Crnoj Gori sve češće koriste ovaj mehanizam. „Uz konstantno visok pritisak civilnog društva na organe Vlade, situacija se popravila, ali postoji veliki otpor institucija da objelodane neke informacije, kao što su ugovori sa velikim kompanijama u procesu privatizacije“ (Delečić, 2010). Institucije koje pripadaju sektoru bezbjednosti, imajući u vidu kulturu zatvorenosti koja ih karakteriše, nisu izuzetak. „Zakon se još uvijek sprovodi sa različitim rezultatima, a konkretni slučajevi pokazuju da pristup informacijama ponekad zavisi od političke volje pojedinaca, a u drugim slučajevima od trenutnih mogućnosti institucija. Pristup informacijama se često odbija kada podaci mogu ukazivati na korupciju ili lošu organizaciju unutar institucija“ (Terzić in Ristović, 2010).

ZAŠTITA PODATAKA O LIČNOSTI

Ustavni i zakonodavni okvir

Zakonski okvir¹¹ koji reguliše oblast zaštite ličnih podataka je uglavnom u skladu sa međunarodnim standardima. Crna Gora primjenjuje Evropsku Konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (član 8, inter alia, zaštita privatnog života i korespondencije pojedinca) i Konvenciju o zaštiti pojedinaca u vezi sa automatskom obradom zaštite ličnih podataka Savjeta Evrope. Pravo građana na privatnost, poštovanje povjerljivosti pisama, telefonskih razgovora i drugih sredstava komunikacije, kao i zaštita samih podataka o ličnosti su zagarantovane Ustavom Crne Gore iz 2007. Zaštita podataka o ličnosti je takođe regulisana Zakonikom o krivičnom postupku.

Zakon o zaštiti podataka o ličnosti usvojen 2008, i dopunjen godinu dana kasnije, preciznije reguliše ovu oblast uspostavljanjem nadzornog organa za primjenjivanje odredaba Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Takođe treba pomenuti da su usvojene i uredbe koje regulišu rad ovog tijela. Značajno pitanje je analiza zakonodavstva, koja nije urađena u 2010. Ova aktivnost je planirana za 2011. ali još uvijek nije sprovedena.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je resorno ministarstvo za zaštitu ličnih podataka, u čijoj je nadležnosti vođenje politike u oblasti zaštite podataka o ličnosti. Odjeljenje za zaštitu podataka o ličnosti je organizaciona jedinica ministarstva koja se bavi ovim

¹¹ Što se tiče domaćeg zakonskog okvira, on postoji od Ustava Savezne Republike Jugoslavije iz 1992. i Zakona o Zaštiti podataka o ličnosti Savezne Republike Jugoslavije iz 1998. Međutim, treba dodati da nisu poznati slučajevi zaštite prava na zaštitu podataka po ovoj zakonskoj osnovi. Ovo, prije svega, dovodi do zaključka da građani nisu bili svjesni svojih prava, i da nije bilo razloga za pokretanje procedure. Još jedan veliki razlog jeste da zakon iz 1998. nije predviđao nezavisno tijelo koje bi štitilo lične informacije. Vidi: Izvještaj o zaštiti podataka o ličnosti za 2010.

poslom. Najznačajnije aktivnosti koje je MUP sproveo na planu zaštite ličnih podataka od donošenja zakona 2008. su donošenje dva Pravilnika za sprovođenje Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, a formiran je interni registar zbirki ličnih podataka Ministarstva¹². Dalje, Vlada je utvrdila Strategije zaštite podataka o ličnosti koju je predložio MUP. Ne manje značajno je to što je MUP pripremio Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, koji je Vlada usvojila 29. 12. 2011. godine sa Programom javne rasprave. Na kraju, MUP realizuje IPA Projekat Sprovođenje Strategije zaštite podataka o ličnosti.¹³

Agencija se sastoji od Savjeta, koji ima predsjedavajućeg i dva člana koje imenuje Skupština, i direktora Agencije. Prema zakonu, Agencija sprovodi nadzor, u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, preko kontrolora koji je ovlašćen da obavlja nadzor¹⁴, u skladu sa Pravilnikom o sistematizaciji.

Primjena

Opšti zaključak u pogledu poštovanja zaštite podataka o ličnosti u Crnoj Gori je da ona nije na zadovoljavajućem nivou. Činjenica koja nije pohvalna za državne institucije, jeste ta da privatni sektor u većoj mjeri poštuje svoje zakonske obaveze. Predsjednik Savjeta Agencije je u nekoliko prilika izjavio da “je najmanji broj prikupljenih podataka stigao iz državnog sektora, što nije činjenica koju sa ponosom naglašavamo, jer je državni sektor taj koji treba da bude primjer privatnom sektoru u smislu zakonskog okvira u Crnoj Gori.”¹⁵

12 Intervju sa Zorom Čizmović, rukovodiocem Odjeljenja za zaštitu ličnih podataka u okviru MUP-a, 20. februar 2012.

13 Isto

14 Međutim, u toku nadzora, odlučeno je da nema jasno definisanih internih ovlašćenja za pristup ličnim podacima, kako se navodi u Izvještaju.

Napomene predsjednika Savjeta Agencije na sastanku sa NVO sektorom, Podgorica, 24.10.2011. [Pristuplje-

Sredstva koja je Agencija koristila kako bi uticala na donosiocce odluka su preporuke, mišljenja i odluke. Kada govorimo o sektoru bezbjednosti, Agencija je podnijela preporuku Upravi policije. Nezakonitost je ustanovljena u kontroli pomoću video nadzora, prilikom ulaska i napuštanja zvaničnih prostorija, a Upravi policije je naloženo da “prestane sa prethodnom praksom.”¹⁶

Agencija je izdala nekoliko mišljenja u 2010. i 2011, od kojih se značajan broj odnosi na Ministarstvo unutrašnjih poslova, Upravu policije i Direkciju za zaštitu tajnih podataka. Kada govorimo o 2011. vrijedno je pomena mišljenje Agencije koje je zahtjevala Uprava policije. Ovo se odnosi na pravo Odsjeka za unutrašnju kontrolu rada policije (koje je u okviru MUP-a) da pristupi elektronskim bazama Uprave policije. Prethodni direktor je ukinuo ovo pravo, a čitav slučaj je bio predmet pažnje javnosti, s obzirom na to da je kontrola zakonitosti rada policije bila značajno ugrožena. Agencija je u svom mišljenju dala zaključak da je zahtjev Odsjeka za unutrašnju kontrolu policijske uprave bio u skladu sa zakonom.¹⁷

Institucije koje pripadaju sektoru bezbjednosti nisu izuzetak kad govorimo o ocjeni Agencije, koja kaže da govoreći uopšteno, državne institucije ne poštuju zaštitu podataka o ličnosti. Štaviše, bilo je i još uvijek ima slučajeva koji su bili predmet posebne pažnje crnogorske javnosti. Svakako najvažniji slučaj se odnosi na kontraverzni sporazum između Uprave policije i telefonskih operatera: M-TEL-a, TELENOR-a i T-COM-a. Rješenjima donesenim 28. marta 2011. Agencija je naredila operaterima da “uklone nepravilnosti u obradi podataka o

no: 3. novembra 2011]. Dostupno na: <http://azlp.me/index.php/sr/poetna-strana/107-obraan-je-nvo-sektoru> „... zapaženo je da su u procesu bilježenja ulazaka u službene prostorije vlade, lična dokumenta građana uzimana na zahtjev ovlašćenih osoba, a vraćana su tek prilikom napuštanja zgrade.“ Preporuka Agencije Upravi policije <http://azlp.me/index.php/sr/preporuke>

Mišljenje agencije za zaštitu ličnih podataka – Upravi policije, 22.10.2010, <http://azlp.me/index.php/sr/miljenja>

„Zaštita podataka o ličnosti“ – Uprava za kadrove

Institucije	Ministarstvo odbrane	Ministarstvo unutrašnjih poslova	Uprava policije	Agencija za nacionalnu bezbjednost	Skupštinska služba
Broj učesnika		1	2		

ličnosti u roku od 5 dana, kao i da prestanu sa pružanjem podataka o ličnosti u svrhe koje su u suprotnosti sa odredbama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i Ustavom Crne Gore.”¹⁸ Rješenja Agencije su ispoštovala dva operatera, ali je T-COM uložio žalbu Upravnom sudu protiv odluke Agencije.

Video nadzor, kao posebna vrsta obrade podataka, predstavlja oblast u kojoj su kršenja zakona najveća; prestupnici su i „privatnici“ i državne institucije, bez izuzetka.¹⁹ Članovi Savjeta Agencije su više puta naglašavali da „oni koji rukovode prikupljanjem podataka postavljaju kamere proizvoljno, na mjesta koja zakon ne predviđa, tj. zabranjuje.”²⁰

Ono što u MUP-u, koji je odgovoran za oblast zaštite ličnih podataka, smatraju pozitivnim jeste to što su „stvorene pravne pretpostavke da se zaštita ličnih podataka u Crnoj Gori obavlja po međunarodnim standardima, kao i to što je počela sa radom Agencija za zaštitu ličnih podataka kao nezavisni nadzorni organ”²¹. Međutim, izazova je mnogo, a ono što svakako nije za pohvalu je to što „građani Crne Gore znaju malo o zaštiti podatka o ličnosti”²².

Treba istaći da je Agencija bila predmetom

18 Ukaz - Telenor AD Podgorica; Crnogorski Telekom AD Podgorica i MTEL, 28.03.2011.

19 Javna rasprava na temu: "Video nadzor radi zaštite pojedinca i imovine ili ugrožavanje prava na privatnost?" Izjava članova Savjeta Agencije, 27. januar 2011.

20 Napomene predsjednika Savjeta Agencije na sastanku sa NVO sektorom, <http://azlp.me/index.php/sr/poetna-strana/107-obrajanje-nvo-sektoru> Accessed: 3. novembar 2011.

21 Intervju sa Zorom Čizmović, rukovodiocem Odjeljenja za zaštitu ličnih podataka u okviru MUP-a, 20. februar 2012.

22 Isto.

kontrole od strane Skupštine, koja na sjednici održanoj u novembru prošle godine usvojila Poseban izvještaj Agencije, za period januar-jul 2011. i potvrdila "pozitivne korake" ove institucije.²³

Administrativni i stručni kapaciteti

Kao što je već rečeno, državne institucije se ne mogu pohvaliti poštovanjem zakona u ovoj oblasti. Kapaciteti državnih institucija za bavljenje pitanjem zaštite podataka o ličnosti nisu zadovoljavajući, a primjer koji ilustruje ovu činjenicu je da je ministarstvo koje je odgovorno za politiku razvoja na ovom polju, Ministarstvo unutrašnjih poslova, predvidjelo tri radna mjesta, ali zapravo radi samo jedan službenik.²⁴ Kada govorimo o kapacitetima ostalih institucija za bezbjednost obično je samo jedan službenik odgovoran za oblast podataka o ličnosti, dok službenik koji je angažovan za ovo pitanje često obavlja jedan ili više drugih zadataka.

Uprava za kadrove sprovodi neprestanu obuku za zaposlene u državnoj upravi; "Primjena Zakona o zaštiti podataka o ličnosti" je jedna od tematskih cjelina namenjenih državnim službenicima. Na osnovu informacije koju smo dobili od zaposlenih, određeni broj državnih službenika u sektoru bezbjednosti – dva službenika Uprave policije i jedan referent personalne službe Ministarstva unutrašnjih poslova, pohađali su obuku iz ove oblasti. Ministarstvo odbrane i službenici Agencije za nacionalnu bezbjednost nisu na

23 Sjednica Skupštinskog Odbora za ljudska prava i slobode, održana 15. septembra 2011.

24 To je šef Odsjeka za zaštitu podataka u Ministarstvu unutrašnjih poslova, februar 2012.

spisku koji nam je dostavljen.²⁵

Agencija za zaštitu ličnih podataka, ovlašćena kao nezavisno tijelo u Zakonu o zaštiti podataka o ličnosti, zadužena je za implementaciju Zakona (Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, 200.²⁶ Skupština je izabrala Savjet u decembru 2009. Četiri kontrolora su počela sa radom pokrivajući sve aspekte nadgledanja. Ne postoji podjedinica za nadzor sektora bezbjednosti. Agencija je počela sa radom 2010. Prostorije su obezbijedene.²⁷

Vrijednosti

Kada govorimo o zaštiti podataka o ličnosti, nivo svijesti građana, ali i zaposlenih u državnoj upravi i privatnom sektoru, možda najbolje ilustruju zaključci sastanka organizovanog na Međunarodni dan zaštite podataka o ličnosti. Naime, naglašeno je da “građani malo znaju o tome da imaju pravo da zaštite svoje lične podatke, ali niti državne vlasti, kao ni preduzeća nisu najbolje upoznati sa odredbama tog zakona” (Dan, 2011: 12). Iako ovi nalazi datiraju s početka 2011, situacija se nije značajno promijenila. Komunikacija sa državnim institucijama, preduzećima i predstavnicima civilnog društva predstavlja važan preduslov za efektivan i efikasan rad Agencije. Agencija je nastojala da, uprkos ograničenim postojećim kapacitetima, uspostavi i održava kvalitetnu saradnju od samog početka. Organizovala je konsultacije sa crnogorskim nevladinim organizacijama, kao i različite vrste sastanaka u kojima su učestvovali predstavnici civilnog društva. Takođe, Agencija je napravila neke korake koji su ojačali njenu vidljivost i prepoznatljivost. Prije svega, otvoren je veb-sajt ove institucije, kojim se ona predstavlja crnogorskoj javnosti. Ovaj organ spada među rijetke institucije koje sa

građanima komuniciraju i preko Fejsbuka. Agencija je takođe posvetila značajnu pažnju saradnji sa medijima. Njene aktivnosti su pratili svi državni i lokalni mediji, što je definitivno odlučan korak ka podizanju društvene svijesti, koja nije na zavidnom nivou.

ZAŠTITA TAJNIH PODATAKA

Ustavni i zakonski okvir

Zakon o tajnosti podataka je usvojen 2008. Pored ovog Zakona, Crna Gora je usvojila određeni broj propisa u ovoj oblasti, među kojima su: Pravilnik o proceduri za obilježavanje povjerljivih podataka, Pravilnik o registraciji povjerljivih podataka, Pravilnik o detaljnim uslovima i procedurama za implementaciju mjera zaštite povjerljivih podataka i ostalog²⁸. Zakonski okvir u ovoj oblasti je usklađen sa međunarodnim standardima. Crna Gora je usvojila određeni broj NATO smjernica za različite oblike bezbjednosti (bezbjednost lica, fizička bezbjednost, bezbjednost informacija, industrijska bezbjednost, INFOSEC), kao i propise i odluke dostavljene od strane Savjeta Evropske Unije.

Međutim, članovi u Zakonu o tajnosti podataka u vezi sa informacijama koje se mogu smatrati “strogo tajnim, tajnim, povjerljivim i internim” nisu dobro definisani. Mnogi stručnjaci na ovom polju se slažu da ovaj Zakon mora biti promijenjen ili makar izmijenjen u ovom dijelu (Delečić, 2010).

²⁸ Pravilnik o funkcionisanju i sadržaju rada unutrašnje kontrole nad implementacijom mjera zaštite povjerljivih podataka, Pravilnik o detaljnim uslovima i procedurama za implementaciju informatičkih mjera za zaštitu povjerljivih podataka, Pravilnik o detaljnim uslovima i procedurama za implementaciju industrijskih mjera za zaštitu povjerljivih podataka, Pravilnik o specijalnim mjerama za zaštitu povjerljivih podataka važnih za državnu odbranu, Pravila o sadržaju i formi dozvole za pristup povjerljivim informacijama.

²⁵ Informacija dobijena od Uprave za kadrove, februar 2012.

²⁶ Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, član 57

²⁷ Informacije od Agencije za zaštitu podataka o ličnosti, februar 2011.

„IT zaštita poverljivih podataka “ – Uprava za kadrove

Institucije	Ministarstvo odbrane	Ministarstvo unutrašnjih poslova	Uprava policije	Agencija za nacionalnu bezbjednost	Skupštinska služba
Broj učesnika	82			1	1

Osim neusaglašenosti Zakona o tajnosti podataka i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, nema drugih ograničenja. “Ova neusaglašenost se ogleda u činjenici da Zakon o zaštiti podataka o ličnosti omogućava inspektorima iz Agencije za zaštitu ličnih podataka da nadziru bezbjednosne strukture, dok Zakon o tajnosti podataka prepoznaje samo jednu ovlašćenu osobu iz ovih struktura. Ipak, Zakon o tajnosti podataka određuje da predsjednik Crne Gore, predsjednik Skupštine, premijer, šefovi odsjeka državne uprave zaduženi za unutrašnje poslove, spoljne poslove i odbranu, Vrhovni državni tužilac i predsjednik Vrhovnog suda mogu imati pristup tajnim podacima klasifikovanim kao ‘strogo poverljivo’, ‘tajno’ i ‘poverljivo’ (član 26). Kontrola ovih struktura još uvijek nije obavljena, tako da nema praktičnog iskustva. Agencija insistira da pristup strukturama bezbjednosti bude odobren, mada nepodudaranja među zakonima postoje.”²⁹

Primjena

Zakon o vrijednosti predlaže formiranje nezavisne institucije koja će biti zadužena za implementaciju Zakona. Međutim, ovaj zadatak je dat jednoj od direkcija koje su dio Ministarstva odbrane. Direkcija za zaštitu tajnih podataka, kao dio Vlade, može uticati na klasifikaciju informacija što može prouzrokovati zabunu u komunikaciji između Vlade i civilnog društva. Na primjer, krajem 2009. Vlada je stavila oznaku tajno na Upitnik EU, što, kako se ubrzo pokazalo, nije bilo

²⁹ Informacija od Agencije za zaštitu podataka o ličnosti, februar 2011.

opravdano. Nakon pritisaka civilnog društva, Vlada ga je objavila, iako je dokument bio prvo predstavljen kao jedan od visoko poverljivih.

Administrativni i stručni kapaciteti

Primjena Zakona o tajnosti podataka (dio XI) je povjerena Direkciji, koja je dio Ministarstva odbrane.³⁰ Zakon predviđa uspostavljanje Direkcije kao nezavisnog tijela, ne kao dijela Vlade. Čak iako Direkcija dobro obavlja svoj posao, njena procjena informacija koje moraju imati formu “zahtjev” je kontraverzna, jer ona nije odjeljenje odvojeno od Vlade.³¹ Lica ovlašćena da klasifikuju podatke se mijenjaju, zavisno od nivoa vrijednosti. Osobe ovlašćene da proglase podatke kao ‘strogo poverljive su’: šef države (Predsjednik Crne Gore), predsjednik Skupštine, predsjednik i članovi Vlade, direktor policije, predsjednik Vrhovnog suda, Vrhovni državni tužilac, direktor Agencije za nacionalnu bezbjednost i direktor Direkcije za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma.

Podaci se mogu odrediti kao tajni, poverljivi ili ograničeni od strane šefova državne vlasti ili osobe ovlašćene da to uradi od strane osobe zvanično ovlašćene da odredi nivo zahtjeva.

³⁰ Nezavisnost ovih institucija za nadzor se ogleda u činjenici da ih bira Skupština kojoj podnose svoje izvještaje, a ne Vlada ili neka druga grana izvršne vlasti (Zakon o tajnosti podataka, član 73).

³¹ Ministarstvo odbrane je ovlastilo lice koje radi i rukovodi poverljivim informacijama. Ta osoba je dobila dozvolu za pristup svim poverljivim informacijama, kao i NATO-poverljivim informacijama nakon pohađanja obuke koju je organizovala sama Direkcija.

Vrijednosti

Iste vrijednosti se odnose i na Agenciju za zaštitu podataka o ličnosti i Direkciju za tajne podatke. Nema odbijanja zainteresovane javnosti da prihvati ove institucije, ali nije veliki broj aktera koji razumiju njihovu ulogu. Građani ne prepoznaju svoja prava, bilo da se to odnosi na zaštitu podataka o ličnosti ili na zaštitu tajnih podataka. Samo neke od organizacija koje se bave ovim pitanjem, promovišu značaj ovog pitanja i nastoje da to javno prikažu.

Međutim, ono što je značajno, barem kada je riječ o državnim institucijama, jeste to što je Godišnjim nacionalnim programom Crne Gore za 2010. bila predviđena kontinuirana edukacija državnih službenika i menadžmenta kompanija u Crnoj Gori o pitanju pristupa tajnosti podataka, ne samo kroz obučavanje, nego i putem izdavanja NATO sertifikata za pristup tajnosti podataka NATO-a.³²

Preporuke:

Postoji neuravnoteženost između prava koja imaju građani i javnost na pristup informacijama, ali takođe i potreba da se zaštiti privatnost pojedinca i spriječi prouzrokovanje štetnih efekata od vitalnog državnog interesa. Treba izmijeniti Zakon o slobodnom pristupu informacijama, Zakon o zaštiti podataka o ličnosti i Zakon o tajnosti podataka, i međusobno ih sastaviti do kraja prve polovine 2012.

Novim Zakonom o slobodnom pristupu informacijama treba ovlastiti organ koji će preuzeti kontrolu implementacije i biti drugostepeni na nivou državne uprave.

Sajt Ministarstva odbrane Crne Gore, Godišnji nacionalni program Crne Gore, [Pristupljeno: septembra 2011]. Dostupno na: http://www.gov.me/biblioteka/Ostali_Dokumenti?pagerIndex=2

Nakon usvajanja zakona iz oblasti transparentnosti, Vlada bi trebalo da pokrene kampanju koja bi promovisala kulturu transparentnosti državnih institucija, kroz upoznavanje građana sa njihovim pravima u ovoj oblasti.

Obezbijediti materijalne i ljudske resurse državnim institucijama unutar sektora bezbjednosti, kako bi im bilo omogućeno da rade efikasno na ovom polju. Svaka institucija treba da ima najmanje jednog zaposlenog posvećenog samo slobodnom pristupu informacijama i zaštiti podataka o ličnosti.

Agencija za zaštitu ličnih podataka bi trebalo da do kraja ispoštuje preporuke Odbora za ljudska prava Skupštine Crne Gore, na osnovu kojih mora da poveća broj zaposlenih. Takođe je potrebno da nastavi da informiše i edukuje javnost o zakonima o zaštiti podataka o ličnosti.

Neophodno je napraviti Centralni Registar podataka o ličnosti tako da građani mogu da znaju odakle su preuzeti njihovi podaci.

Potrebno je da Agencija za zaštitu ličnih podataka pripremi Analizu zakonodavstva u 2012.

Kaznene odredbe zakona se moraju primjenjivati, naročito u oblasti kršenja prava na pristup informacijama.

Potrebno je da organizacije civilnog društva ojačaju svoje kapacitete za korišćenje prava na slobodan pristup informacijama kada se zakonodavstvo promijeni. Potrebno je da državne institucije uključene u Radnu grupu za usvajanje grupe zakona iz oblasti transparentnosti obezbijede stručnu podršku civilnom društvu, pošto ono koristi ovo pravo češće nego svi ostali segmenti društva.

Aktivnosti CEDEM-a

Najava projekta

Zagovaranje za otvorenu vladu

Podgorica, 30. januar 2013.

Regionalni projekat Zagovaranje za otvorenu vladu ima za cilj da podstakne razvoj koncepta otvorene vlade i osnaži kapacitete organizacija civilnog društva utiču na uspostavljanju odgovorne i transparentne vlasti. Projekat se zasniva na praćenju izvršavanja obaveza koje su države dobrovoljno preuzele kroz inicijativu za partnerstvo otvorenih vlada.

Projekat je podržan od strane Evropske komisije u trajanju od 24 mjeseca, a implementira ga PASOS u saradnji sa partnerima iz zemalja Zapadnog Balkana: Centrom za evro-atlantske integracije iz Srbije, Centrom za istraživanja i javne politike iz Makedonije, Centrom za socijalna istraživanja - Analitika iz BiH, Institutom za demokratiju i medijaciju iz Albanije i organizacijom Riinvest sa Kosova. Partneri za Crnu Goru su Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) i Centar za istraživanja i monitoring (CEMI). Ključne aktivnosti projekta obuhvataju: istraživanja povjerenja javnog mnjenja u vladu, monitoring primjene akcionih planova za otvorenu vladu i zagovaranje promjena u ovoj oblasti.

(Projekat možete pratiti i posredstvom linka <https://www.facebook.com/groups/440765152659945/>)

Najava projekta

Škola: rod i reforma sektora bezbjednosti

Podgorica, 8. februar 2013.

Škola: ROD i reforma sektora bezbjednosti u Crnoj Gori ima za cilj poboljšanje nivoa informisanosti i znanja mladih o položaju i učešću žena u sektoru bezbjednosti. Kroz pružanje teorijskog, ali i praktičnog znanja o reformi sektora bezbjednosti, rodnoj politici, kao i bezbjednosnim mehanizmima u Crnoj Gori, teži se posrednom uticanju na razvijanje koherentnije i djelotvornije rodne politike u ovoj oblasti.

Sektor bezbjednosti nije izuzetak za tradicionalno prisutnu rodnu neravnopravnost u Crnoj Gori. Stoga, pružanje znanja o politikama bezbjednosti i rodne ravnopravnosti, prije svega mladim ljudima, je od izuzetnog značaja s obzirom na veoma nizak nivo javne svijesti o

ovim pitanjima, ali i veoma mali procenat žena na visokim upravljačkim pozicijama u bezbjednosnom sektoru. Naime, procenat žena na visokim pozicijama u Ministarstvu odbrane čak je ispod 11, 4%. Takođe, u Crnoj Gori ne postoji sistemska edukacija o pitanjima rodne ravnopravnosti u sektoru bezbjednosti, niti se bilo koja od organizacija kako nevladinih, tako i vladinih bavi ovakvim vidom obrazovanja. „Škola: ROD i reforma sekora bezbjednosti“ bice prva aktivnost takvog tipa u Crnoj Gori, i u perspektivi bi mogla da postane integralni dio programa obuke pod pokroviteljstvom neke od obrazovnih i bezbjednosnih institucija.

Radi se o šestomjesečnom projektu, podržanom od strane Komisije za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću. Projekta je posebno usmjeren na: 1) mlade aktere/ke civilnog društva (ruralne i ženske NVO, sindikate, religijske, nacionalna i druga udruženja); 2) pripravnike/ce i mlade službenike/ce zaposlene u državnim institucijama (s posebnim akcentom na Upravu policije, Vojsku Crne Gore, Ministarstvo odbrane, članove parlamenta); 3) mlade lidere/ke političkih partija u Crnoj Gori; 4) studente/kinje i 5) predstavnike/ce medija.

Seminar

Zaštita prava na privatnost

Kolašin, 22. februar 2013.

U saradnji sa AIRE Centrom iz Londona i Centrom za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije, a uz podršku Ambasade Kraljevine Norveške i Britanske ambasade u Podgorici, CEDEM je u Kolašinu organizovao seminar na temu “Zaštita prava na privatnost”. Seminar je dio projekta Podrška integraciji Crne Gore u Evropsku uniju: Podrška reformi pravosuđa.

Projekat ima za cilj da doprinese usklađivanju domaćeg zakonodavstva i prakse sa standard-

ima Evropske konvencije o ljudskim pravima, a u dijelu zaštite prava na privatnost. Seminar je težio pokretanju debate o odnosu prava na privatnost i prava na slobodu mišljenja i izražavanja.

Seminar su otvorile predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore, gđa Vesna Medenica i ambasadorica Ujedinjenog Kraljevstva u Crnoj Gori, Nj.E. gđa Kate Knight Sands.

Predavači na seminaru su bili: Zoran Pažin, zastupnik Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava, Nuala Mole, AIRE Centar, London, Slavoljub Carić, zastupnik Republike Srbije pred Evropskim sudom za ljudska prava, Stefica Staznik, zastupnica Republike Hrvatske pred Evropskim sudom za ljudska prava, Slobodan Vučetić, bivši predsjednik Ustavnog suda Republike Srbije, Siniša Bjeković, koordinator Centra za ljudska prava, Pravni fakultet, Podgorica i Aleksa Ivanović, član Savjeta Agencije za zastitu ličnih podataka.

Izjava

Istraživač CEDEM-a za emisiju BH radija 1

26. februar 2013.

Istraživač bezbjednosne politike u CEDEM-u, Emir Kalač, bio je gost u emisiji „Danas”, na radiju Bosne i Hercegovine. Tema emisije bila je saradnja bezbjednosnih institucija i agencija BiH, Crne Gore i Srbije, s posebnim naglaskom na osnivanju trilateralnog Centra za prekograničnu saradnju ove tri zemlje.

BH radio 1 Za BH Radio1, pored predstavnika CEDEM-a, govorili su: Generalni sekretar Centra za sigurnosne studije, Denis Hadžović, pomoćnik ministra sigurnosti BiH, Mladen Čavar, i Predsjedavajuća Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost Parlamentarne skupštine BiH, Dušanka Majkić. Emisiju je pripremio reporter BH radija, Mirsad Bajtarević.

Izjavu istraživača CEDEM-a prenosimo integralno.

„U okviru regionalnog projekta „Bezbjednosna tranzicija na Zapadnom Balkanu” na kojem je CEDEM radio tokom prošle godine, došlo se do zaključka da saradnja između policija ove tri zemlje dobro funkcioniše na svakodnevnom nivou, ali da je u nekim slučajevima visokog profila, došlo do slabe koordinacije i osjetnog političkog uticaja.

Saradnja u okviru različitih regionalnih inicijativa, zatim uspostavljanje zajedničkih patrola uz državne granice i razmjena policijskih službenika tokom turističke sezone, predstavljaju neke od primjera regionalne saradnje.

Međutim, neophodno je da saradnja bude otvorena, iskrena i lišena političkog uticaja, od strane sve tri države. Zašto ovo kažem? Zato što, u tom slučaju, ne bismo imali primjere da se, na političkom nivou, govori o uspješnoj saradnji između bezbjednosnih organa i službi, a da konkretni slučajevi, kao što su npr. Keljmendi i Šarić, potvrdi suprotno. Podsjećanja radi, u slučaju Keljmendi ste imali izjave bezbjednosnih organa BiH da se Naser Keljmendi nalazi u Crnoj Gori, a onda su uslijedili demanti crnogorskih organa. Slično se desilo i u slučaju Šarić. Bezbjednosni problemi sa kojima se suočavaju zemlje Zapadnog Balkana, u prvom redu organizovani kriminal i ilegalne migracije, imaju prekogranični karakter, te samim tim zahtijevaju zajednički odgovor. Upravo zbog ovih razloga smatramo da institucionalizacija odnosa između država, uspostavljanjem pomenutog Zajedničkog centra, svakako da može predstavljati odlučan korak u pravcu sprječavanja štete koju pomenuti problemi nanose svim državama.”

Smatra se da bi osnivanje ovog Centra trebalo da omogući multinacionalni i multiagencijski pristup u borbi protiv prekograničnih prijetnji i pojava oblika prekograničnog kriminala, kao i ilegalnih migracija. Očekuje se da će posjeta predsjedavajućeg Vijeća ministara Bosne i Hercegovine Vjekoslava Bevande Crnoj Gori, biti prilika da se razgovara i o ovom značajnom pitanju.

Najava projekta

Trening za članica UPR Koalicije

Budva, 28. februar 2013.

U okviru projekta “Osnaživanje organizacija civilnog društva za učešće u UPR procesu”, a u organizaciji CEDEM-a i Građanske alijanse 11 - 12. marta u Bečićima biće održan trening na temu: Izvještavanje i javno zagovaranje u UPR procesu. Više informacija možete pogledati na UPR stranici: <http://www.cedem.me/upr/>.

Sastanak

Radni doručak sa predstavnikom Bundestaga

Podgorica, 11. mart 2013.

Izvršni direktor CEDEM-a, Nenad Koprivica, prisustvovao je radnom doručku sa predstavnicima nevladinog sektora, koji je organizovao Ambasada Savezne Republike Njemačke u Podgorici. Sastanak je održan 6. marta u hotelu Best Western, a povodom posjete poslanik Bundestaga Manuela Sarrazintaga iz poslanickog kluba Zelenih. Glavni tema sastanka bili su aktuelni izazovi CG na putu integracije u EU.

Trening

Izvještavanje i javno zagovaranje u UPR procesu

Budva, 13. mart 2013.

Uz podršku Balkanskog fonda za demokratiju, Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) je organizovao trening na temu izvještavanja i javnog zagovaranja u okviru Opšteg Periodičnog Pregleda (UPR) ljudskih prava. Trening je bio namijenjen predstavnicima organizacija koje su članice nedavno formirane UPR Koalicije, sa ciljem da članicama Koalicije pruži potrebna znanja i informacije o značaju i elementima UPR-a, kao i iskustvima drugih NVO u tom procesu.

Više informacija je dostupno na internet stranici: www.cedem.me/upr/

Sastanak

Sastanak sa predstavnikom vanjskih poslova SR Njemačke

Podgorica, 15. mart 2013.

Izvršni direktor CEDEM-a, Nenad Koprivica, prisustvovao je danas sastanku sa predstavnicima nevladinog sektora, koji je organizovala Ambasada Savezne Republike Njemačke u Podgorici. Sastanak je održan u hotelu Best Western, a povodom posjete nacelnika odjeljenja Ministarstva vanskih poslova SR Njemacke za Zapadni Balkan, g, Ernsta Raihela (Ernst Reichel). Glavna tema sastanka bili su aktualni izazovi CG na putu integracije u EU.

Komentar

UPR Koalicija dostavila komentare na preporuke koje su upućene Crnoj Gori u drugom UPR ciklusu

Podgorica, 19. mart 2013.

Povodom izrade adenduma, tj. posebnog viđenja države o preporukama koje su joj upućene nakon UPR sesije od 28.januara ove godine, neformalna NVO koalicija UPR Crna Gora je dostavila Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija koje koordinira UPR procesom u Crnoj Gori, komentare na preporuke koje su upućene Crnoj Gori.

Komentari se tiču sve tri grupe preporuka (preporuke koje je Crna Gora dobrovoljno preuzela; preporuke za koje se država izjasnila da se već sprovode, kao i preporuke o kojima država treba da se izjasni do juna 2013.god.). Ova aktivnost predstavlja dio projekta Osnaživanje organizacija civilnog društva za učešće u UPR procesu, podržanog od strane Balkanskog fonda za demokratiju.

Više informacija, kao i komentare Koalicije, možete preuzeti putem sljedećeg linka: <http://www.cedem.me/upr/>

Seminar

Crna Gora u procesu evroatlantskih integracija

Budva, 22. mart 2013.

U organizaciji CEDEM-a i njemačke fondacije Konrad Adenauer u Budvi je 20-21. marta održan seminar na temu: Crna Gora u procesu evropskih i evroatlantskih integracija.

Predavači na skupu su bili: g. Olaf Poeschke, zamjenik ambasadora Njemačke u Crnoj Gori, N.J.E. g. Vladimir Gasparič, ambasador Republike Slovenije u Crnoj Gori, Prof. dr Gordana Đurović sa Ekonomskog fakulteta u Podgorici, pukovnik dr Mehmedin Tahirović iz Ministarstva odbrane Crne Gore i Prof. dr

Dražan Cerović sa Pravnog fakulteta u Podgorici.

Učesnici na seminaru su bili studenti Pravnog, Ekonomskog, Fakulteta političkih nauka iz Podgorice i stipendisti fondacije Konrad Adenauer.

Istraživanje

Političko javno mnjenje

Podgorica, 25. mart 2013.

CEDEM-ovo Odjeljenje za empirijska istraživanja, na čelu sa doc. dr Milošem Bešićem, sprovelo je ispitivanje političkog javnog mnjenja u Crnoj Gori, uoči termina za održavanje predsjedničkih izbora.

Kao i ranijih godina, kada su važni politički događaji u pitanju, CEDEM je sproveo istraživanje sa ciljem identifikovanja stavova građana Crne Gore o pojedinim ključnim društveno-političkim pitanjima, a poseban cilj je kontinuirano praćenje trendova u dužem vremenskom periodu - posredstvom standardizovanih istraživačkih indikatora. Uslijed toga, centralno mjesto u ovom CEDEM-ovom istraživanju pored ispitivanja nivoa podrške kandidatima za Predsjednika države, imaju sljedeći indikatori: pridruživanje EU i NATO, povjerenje građana u državne institucije, Vladu, političke i/ili javne ličnosti, rejting političkih partija, tj. indikatori koji pripadaju korpusu standardnog mjerenja u domenu političkog javnog mnjenja Crne Gore.

Istraživanje možete preuzeti sa: <http://cedem.me/sr/programi/istraivanje-javnog-mnjenja/politiko-javno-mnjenje.html>

Sastanak

Predstavnik vlade Japana posjetio CEDEM

Podgorica, 28. mart 2013.

Danas je u prostorijama CEDEM-a odžan sastanak sa savjetnikom i istraživačem u Ambasadi Japana, g. Wataruom Yokohamom. G. Yokohama je razgovarao sa izvršnim direktorom CEDEM-a, g. Nenadom Koprivicom o najnovijem istraživanju političkog javnog mnjenja. Podsjećamo da su rezultati istraživanja objavljeni 25. marta, a prezentaciju možete pronaći na CEDEM-ovoj internet stranici - <http://cedem.me/sr/programi/istraivanja-javnog-mnjenja/politiko-javno-mnjenje.html>.

Seminar

Konfiskacija imovinske koristi stečene izvršenjem krivičnog djela

Budva, 27. mart 2013.

U saradnji sa AIRE Centrom iz Londona i Centrom za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije Crne Gore, CEDEM je organizovao stručni seminar pod nazivom "Konfiskacija imovinske koristi stečene izvršenjem krivičnih djela u domaćem zakonodavstvu i uporednoj praksi". Seminar je održan 24 - 26. marta u Budvi.

Seminar je imao za cilj da okupi pravne stručnjake iz zemlje i regiona i podstakne debatu o konfiskaciji i upravljanju imovinskom koristi stečenom

izvršenjem krivičnih djela, te da na taj način doprinese sagledavanju prednosti i izazova sa kojima se akteri ovog procesa suočavaju.

Pored predstavnika pravosuđa, seminaru su prisustvovali i predstavnici Ministarstva pravde, Uprave policije Crne Gore (Odjek za suzbijanje privrednog kriminala i Odjek za borbu protiv organizovanog kriminala), Tvining projekta: Borba protiv organizovanog kriminala – Jačanje tužilačke mreže, IPA 2010, kao i predstavnici advokature, međunarodnih organizacija i nevladinog sektora.

Ovom prilikom su predstavljena iskustva Srbije, Italije i Slovenije, a gospodin Jeff Palmer, viši policijski savjetnik u Američkoj ambasadi u Podgorici je predstavio iskustva SAD-a u ovoj oblasti. Seminar je organizovan uz podršku Ambasade SAD-a u Podgorici, a kofinansiran je od strane fondacije Konrad Adenauer, kroz Program za vladavinu prava Jugoistočnoj Evropi i Ambasade Kraljevine Norveške u Beogradu.

Početak realizacije projekta

Škola roda i reforme sektora bezbjednosti

30. mart 2013.

Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) je danas otpočeo realizaciju programa Škole roda i reforme sektora bezbjednosti. Na otvaranju su govorili Nenad Koprivica, izvršni direktor CEDEM-a, Dženita Brčvak, istraživačica i koordinatorka programa, i pukovnik Mehmedin Tahirović.

CEDEM-ova škola prva je aktivnost ovog tipa u Crnoj Gori. Ovaj program se organizuje sa ciljem ukazivanja na

primjere kršenja principa rodne ravnopravnosti u bezbjednosnom sektoru, sa jedne strane; sa druge strane, polaznicima/ama će se pružiti uvid u adekvatne mehanizme za uklanjanje i umanjeње posljedica kršenja ovog prava.

Na prvom predavanju polaznici/e su imali priliku da odpukovnika Tahirovića nauče nešto više o sistemu nacionalne bezbjednosti i steknu uvid u način na koji ovaj sistem funkcioniše u praksi. Već u subotu, 30. marta, održana je i prva radionica. Tog dana predavačice su bile: gđa Sonja Stojanović Gajić, direktorka Beogradskog centra za bezbednosnu politiku, i gđa Nada Drobnjak, poslanica i predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost u Skupštini Crne Gore. Polaznici/e su putem dijaloga sa predavačicama i uz pomoć praktičnih vježbi učili o reformi sektora bezbjednosti i politici rodne ravnopravnosti.

Škola se sastoji iz 3 modula – 2 radionice i 6 zasebnih predavanja kojim je obuhvaćeno 12 najvažnijih tema u ovoj oblasti. Predavači/ce u školi su predstavnici/ce državnih institucija, političkih partija, nevladinih organizacija, nezavisni stručnjaci iz zemlje i regiona koji djeluju na polju reforme sektora bezbjednosti i rodne politike, ali i profesionalna vojna lica. Škola će trajati 2 mjeseca - od 29. marta do 1. juna 2013. godine.

Program će pohađati ukupno 23-oje polaznika/ca. Prvu generaciju polaznika/ca čine studenti, predstavnici/e civilnog društva, medija, državnih institucija i političkih partija.

Projekat je podržan od Komisije za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću.

Međunarodne aktivnosti predstavnika CEDEM-a

Emir Kalač, Beograd (Srbija), 29. januar 2013.

Istraživač bezbjednosne politike u CEDEM-u, Emir Kalač, učestvovao je na međunarodnoj konferenciji pod nazivom "Srbija, Zapadni Balkan i EU: šta nam je zajedničko u oblastima bezbednosti i odbrane i kako to maksimalno iskoristiti za jačanje stabilnosti i napretka u regionu". Istraživač CEDEM-a je govorio o dostignućima Crne Gore u oblasti evropskih integracija, s posebnim fokusom na bezbjednosnu i odbrambenu politiku. Takođe, predstavljena su dostignuća i izazovi u oblasti reforme sektora bezbjednosti, čijim se praćenjem CEDEM bavi u poslednjih nekoliko godina.

Marija Vuksanović, Strazbur (Francuska), 21 – 23. februar 2013.

Predstavnica CEDEM-a, Marija Vuksanović, bila je jedina učesnica iz Crne Gore na konferenciji Savjeta Evrope i Evropske komisije „Siromaštvo i nejednakost u zajednicama ljudskih prava: Paradoks demokratije - Predlozi za izgradnju inkluzivnog društva“. Konferencija predstavlja dio projekta Ljudska prava lica u stanju siromaštva (više o projektu: <http://rights-poverty.eu/>). Ovaj projekat ima za cilj da podstakne debate o uticaju aktuelne ekonomske krize na razvoj društvenih odnosa i marginalizaciju zajednica koje se suočavaju sa siromaštvom i definiše predloge za unapređenje socijalne inkluzije i jačanje društvene odgovornosti i solidarnosti.

Emir Kalač, Priština (Kosovo), 28. februar – 01. mart 2013.

Istraživač u CEDEM-u, Emir Kalač, prisustvovao je konferenciji "Perspektiva žene na tržištu rada na Balkanu", na kojoj je predstavljena publikacija „Biti žena na Balkanu“. Ova publikacija konačni je proizvod projekta: "Žene za privredu", i predstavlja zbirku od deset eseja, koji sadrže pojedinačna gledišta i iskustva mladih sa Zapadnog Balkana. Članovi grupe koja je organizovala ovaj projekat dolaze iz pet zemalja Zapadnog Balkana: Emir Kalač (Crna Gora), Tamara Dimitrijevska (Makedonija), Ida Dojčinović (Hrvatska), Fjolla Kondirolli (Kosovo), Evica Kuc (Srbija) i Krenar Shala (Kosovo).

PUBLIKACIJE

Zabrana diskriminacije, propisi i praksa u Crnoj Gori

Ovaj priručnik sačinjen je sa ciljem da pruži sudijama, advokatima i drugim državnim službenicima detaljnu analizu crnogorskog zakonodavstva i praksi u dijelu zaštite grupa i pojedinaca od diskriminacije svake vrste. Priručnik, takođe, pruža uvid u Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i način na koji se zabrana diskriminacije primjenjuje u Evropskom sudu za ljudska prava.

Priručnik sadrži pregled institucionalnih mehanizama zaštite od diskriminacije, kao i elemente ustavnopravne i krivičnopravne zaštite od diskriminacije, te praksu Evropskog suda za ljudska prava u primjeni anti-diskriminacionih standarda. Izradu i štampanje priručnika podržala je Britanska ambasada u Podgorici.

Priručnik možete preuzeti na: <http://www.cedem.me/sr/publikacije/viewdownload/13-publikacije/379-zabrana-diskriminacije-propisi-i-praksa-u-crnoj-gori.html>

PUBLIKACIJE

Reforma sektora bezbjednosti u Crnoj Gori

Ova analiza obuhvata prikaz reforme u oblastima u oblasti parlamentarne kontrole i nadzora, transparentnosti i rodne ravnopravnosti u sektoru bezbjednosti. Istraživanje je sprovedeno u okviru projekta „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za mapiranje i praćenje reforme sektora bezbjednosti na Zapadnom Balkanu”.

Ključna poruka ovog trogodišnjeg projekta je: „Uspjeh reforme sektora bezbjednosti u Crnoj Gori zavisice od smanjenja uticaja politike, povećanja odgovornosti i transparentnosti, ali i uključenosti civilnog društva. Tu se ne misli samo na nevladine organizacije i medije već i na akademsku zajednicu, čija podrška je u dobroj mjeri izostala u početnim fazama reforme. Stoga će uloga civilnog društva biti od krucijalnog značaja za postizanje društvenog legitimiteta institucija sistema bezbjednosti u Crnoj Gori.”

Projekat “Izgradnja kapaciteta organizacija civilnog društva za mapiranje i nadzor reforme sektora bezbjednosti na Zapadnom Balkanu” je realizovan zajedno sa Centrom za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF) iz Ženeve i mrežom nezavisnih istraživačkih organizacija sa Zapadnog Balkana. Ovaj regionalni konzorcijum čine: Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCSP) iz Srbije, Centar za sigurnosne studije (CSS) iz Bosne i Hercegovine, Analitika iz Makedonije, Kosovski centar za studije bezbjednosti, Institut za međunarodne odnose (IMO) iz Hrvatske, Institut za demokratiju i medijaciju (IDM) iz Albanije i Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) iz Crne Gore. Projekat je realizovan zahvaljujući podršci Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške. Analizu možete preuzeti sa: <http://cedem.me/sr/publikacije/viewdownload/13-publikacije/374-reforma-sektora-bezbjednosti-2009-2012.html>

Almanah o nadzoru sektora bezbjednosti na Zapadnom Balkanu

Almanah o nadzoru sektora bezbjednosti na Zapadnom Balkanu je ključni proizvod trogodišnjeg zajedničkog istraživačkog projekta sedam think-tankova sa Zapadnog Balkana i Ženevskog centra za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF), usmjeren na poboljšanje kapaciteta organizacija civilnog društva za mapiranje i praćenje upravljanja sektorom bezbjednosti, kao i za podsticanje reforme sektora bezbjednosti.

Ova publikacija nastoji da pruži nezavisni, na istraživanju zasnovan, pregled ključnih dostignuća i slabosti u odgovornosti sektora bezbjednosti Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Kosova, Makedonije, Crne Gore i Srbije, kao i da utvrdi koji i kakav efekat sve to ima na demokratske tranzicije zemalja regiona. Autori studije o Crnoj Gori su istraživači: Rajko Radević, stručni saradnik na ovom projektu i Emir Kalač, projekt menadžer u CEDEM-u.

Publikaciju možete preuzeti putem linka: <http://cedem.me/sr/publikacije/viewdownload/13-publikacije/380-almanah-o-nadzoru-sektora-bezbjednosti-na-zb.html>

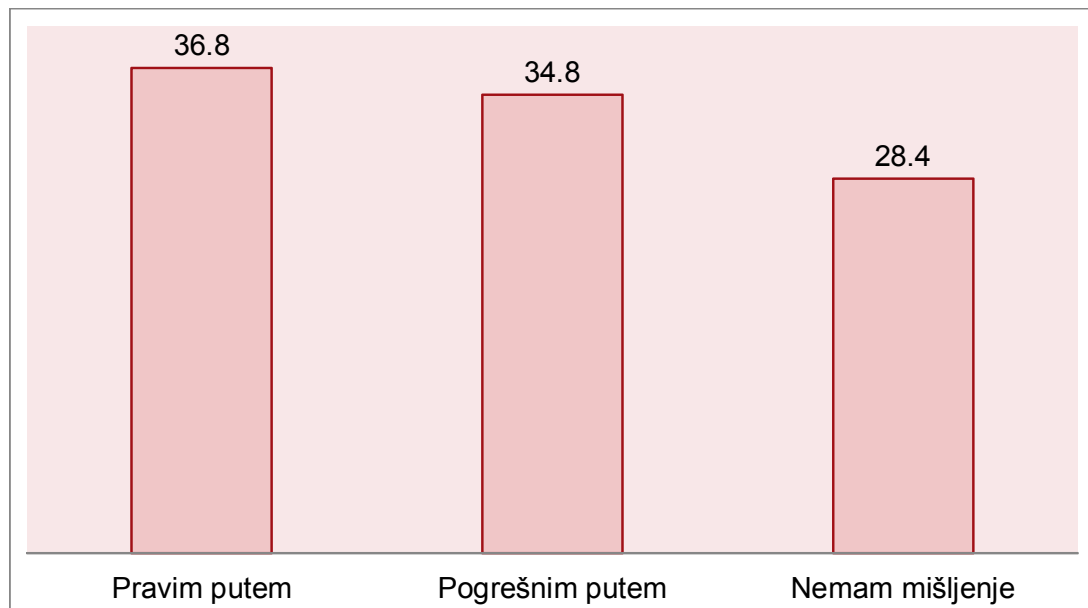

CEDEM - Odjeljenje za empirijska istraživanja**Istraživanje: "Političko javno mnjenje"**

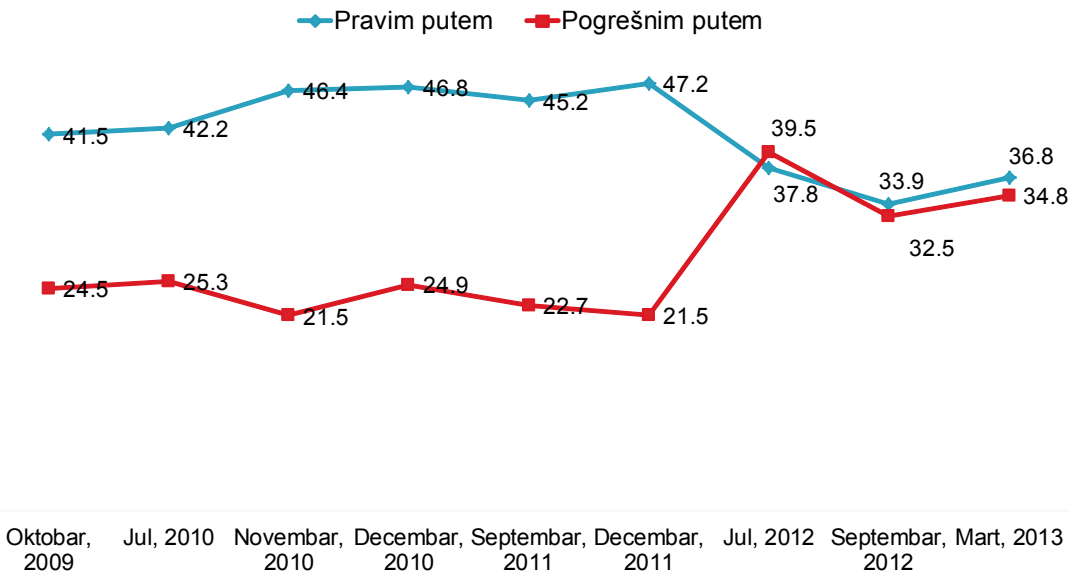
Mart 2013.

- Uzorak je reprezentativan za sve punoljetne građane Crne Gore a realizovan je u 16 sljedećih opština: Bijelo Polje, Berane, Pljevlja, Podgorica, Nikšić, Cetinje, Herceg Novi, Ulcinj, Bar, Budva, Tivat, Kotor, Rožaje, Plav, Žabljak, Kolašin.
- U istraživanju je učestvovalo ukupno 1022 ispitanika
- Uzorak: dvostruko stratifikovani sa slučajnim izborom ispitanika u okviru definisanih popisnih krugova
- Stanardna statistička greška mjerenja iznosi +/-3,1% za pojave sa incidencom od 50% sa intervalom poverenja od 95%
- Poststratifikacija je rađena po polu/rodu, godinama starosti i nacionalnoj pripadnosti
- Istraživanje je realizovano u periodu od 16. marta do 22. marta 2013. godine.

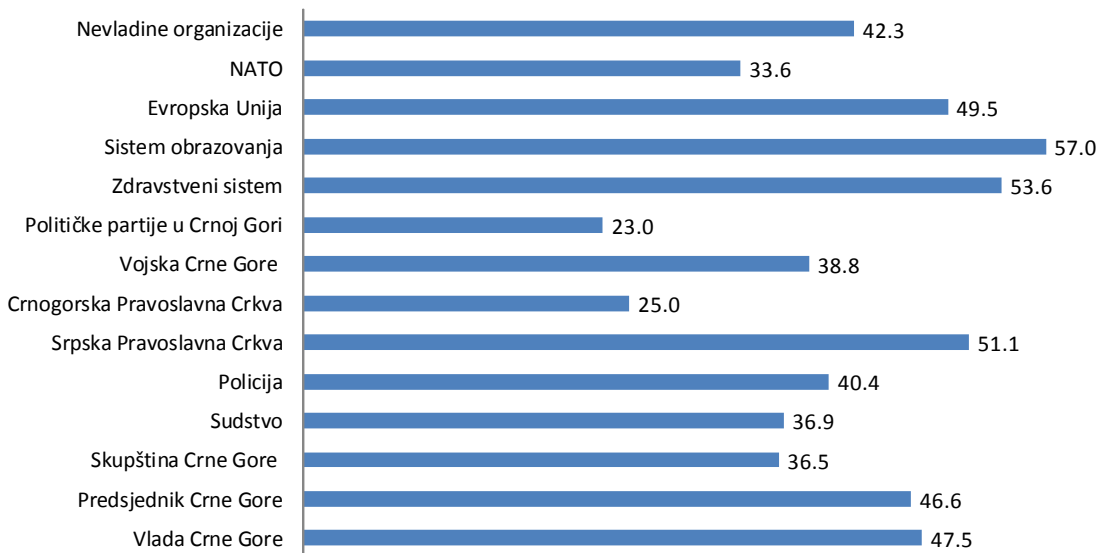
Generalno, da li bi ste rekli da je Crna Gora krenula - %

Crna Gora se kreće: Trend - %

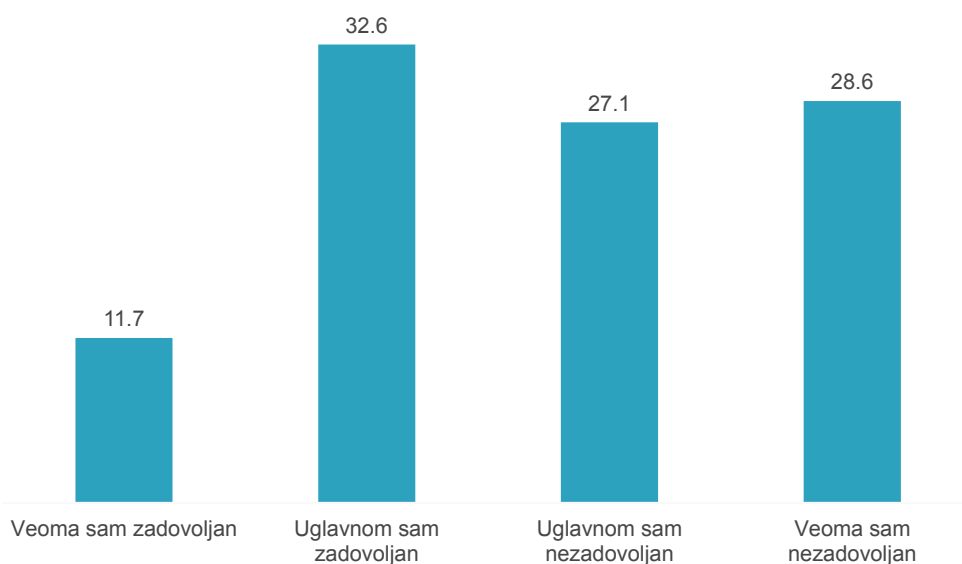
POVJERENJE U INSTITUCIJE - SUM (uglavnom i veliko povjerenje) %

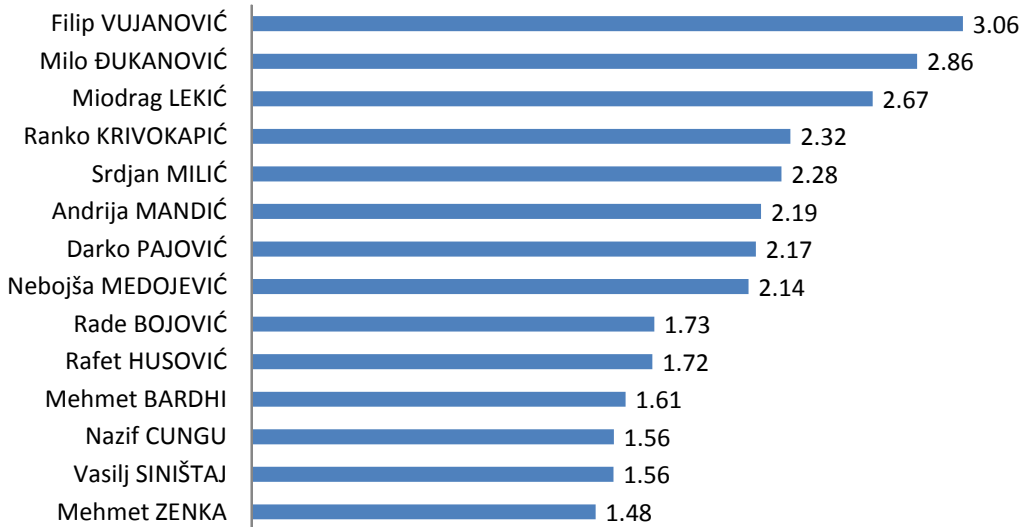
POVJERENJE U INSTITUCIJE - Trend

	Novembar '10	Septembar '11	Decembar, '11	Jul '12	Septembar '12	Mart '13
Vlada Crne Gore	55,2	49,9	52,1	46,7	44,7	47,5
Predsjednik Crne Gore	59,2	56,3	62,2	48,6	49,1	46,6
Skupština Crne Gore	48	44,1	43	36,7	37,3	36,5
Sudstvo	45,5	47,1	44,8	41,8	41,3	36,9
Policija	52,7	47,7	47,3	46,3	48	40,4
Srpska pravoslavna crkva	52,6	48,9	52,7	55	51,4	51,1
Crnogorska pravoslavna crkva	31,2	28,1	30,2	27,6	23,7	25,0
Vojska Crne Gore	55,4	44,9	46,8	42,4	45,9	38,8
Političke partije u Crnoj Gori	31,3	30	33,5	32,1	24	23,0
Zdravstveni sistem	64,6	57,8	64,7	60	63,1	53,6
Sistem obrazovanja	66,8	59,7	63,2	59,4	58	57,0
Evropska Unija	59,5	49,9	53,1	49,5	41,3	49,5
NATO	35,8	30,1	33,1	33,3	28,9	33,6
Nevladine organizacije	50,5	50,2	46,7	43,4	34	42,3

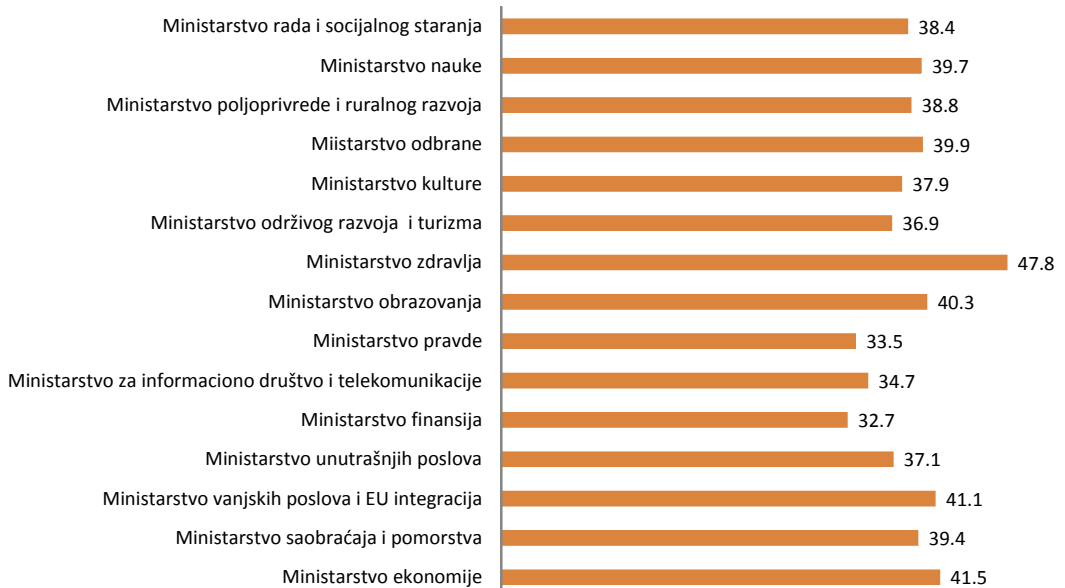
*Da li ste zadovoljni dosadašnjim učinkom
Vlade Mila Đukanovića? - %*

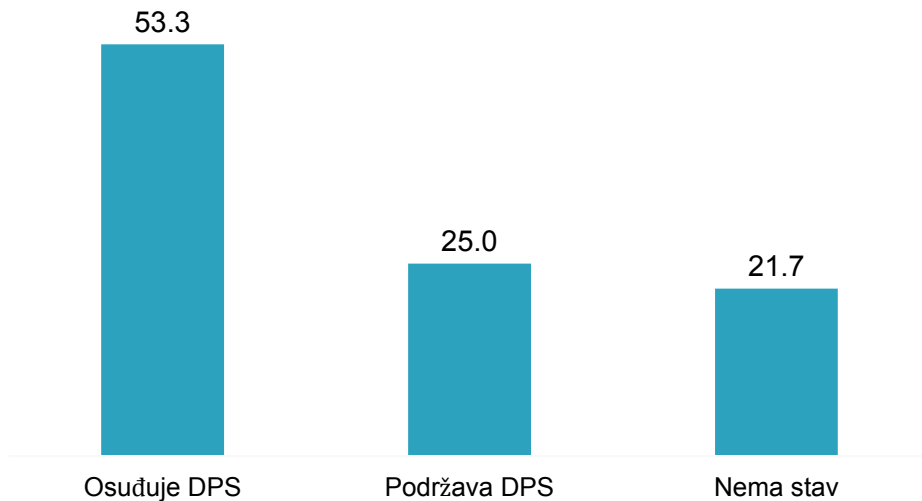
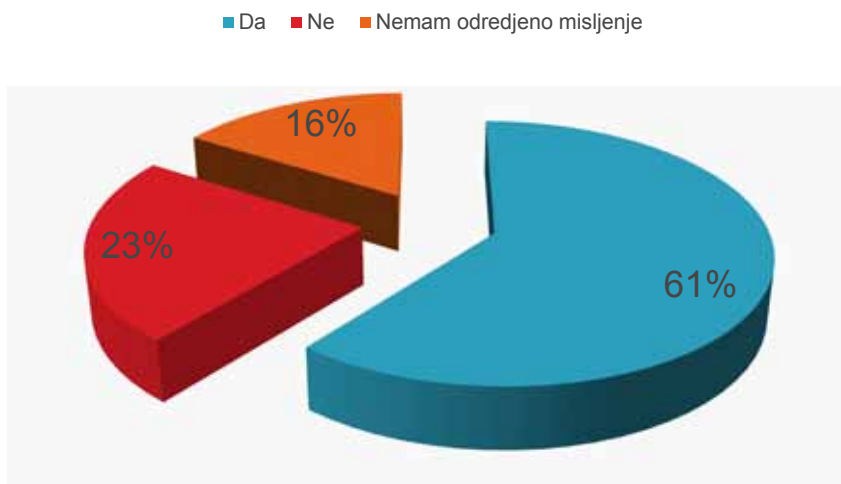

POPULARNOST POLITIČARA

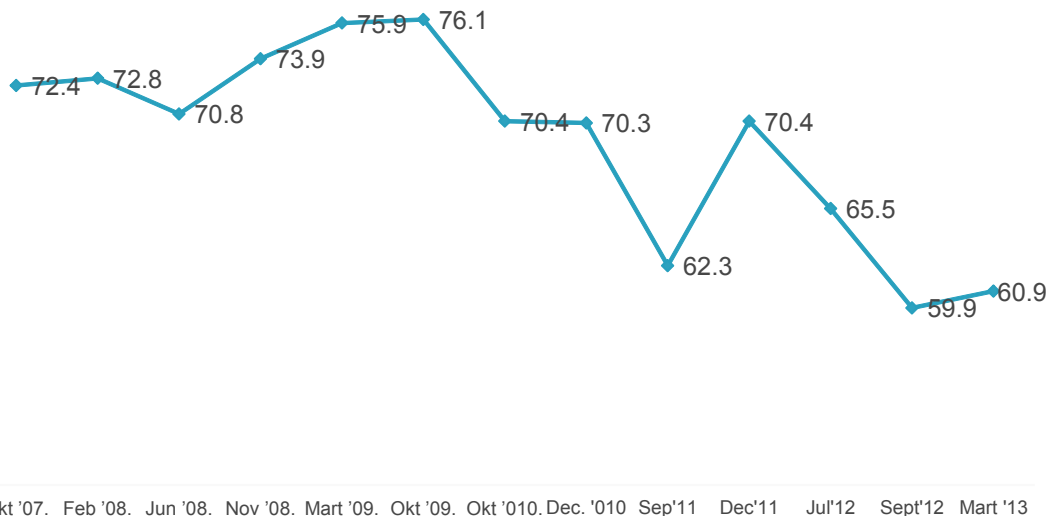

Povjerenje u ministarstva – SUM (veliko i uglavnom) %

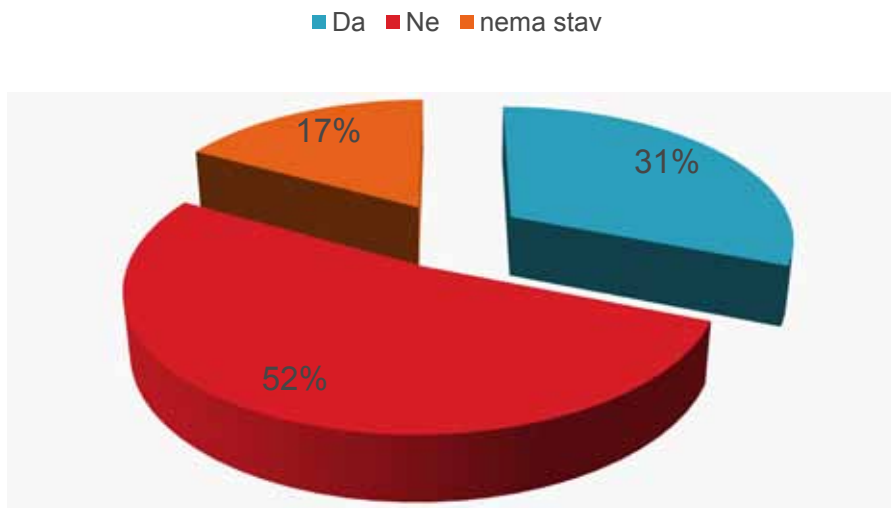

Stavovi građana vezani za AFERU "SNIMAK" %*Da li po Vašem mišljenju Crna Gora treba da bude članica Evropske Unije?*

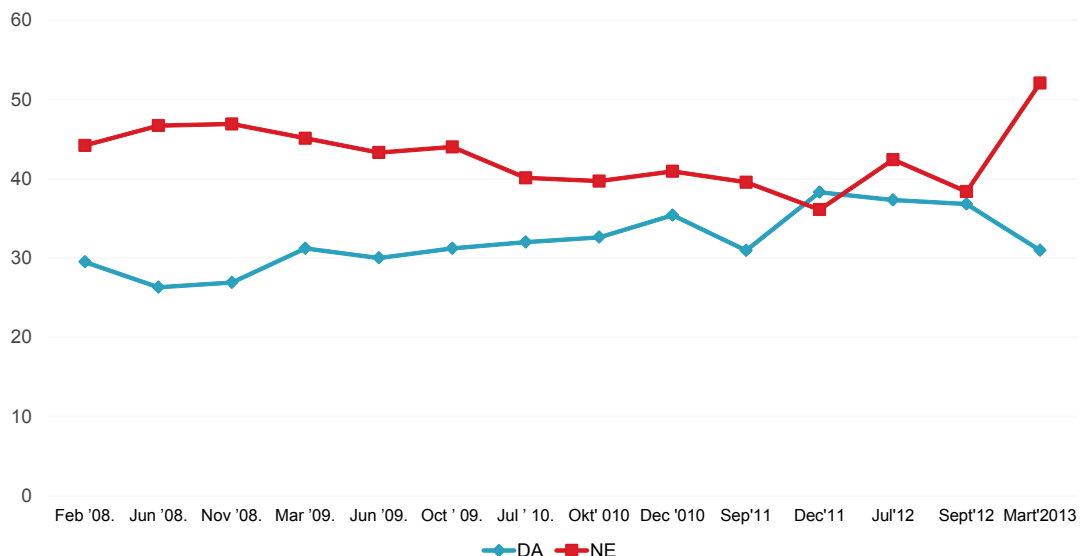
PODRŠKA EU: TREND %

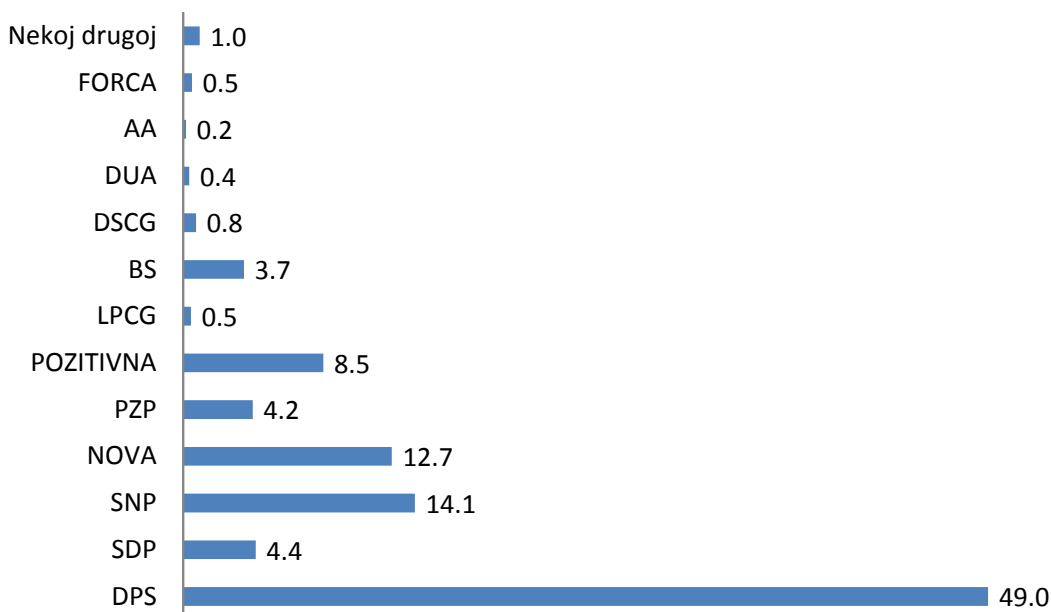
Ukoliko biste sutra glasali o članstvu Crne Gore u NATO Vaš odgovor bi bio %

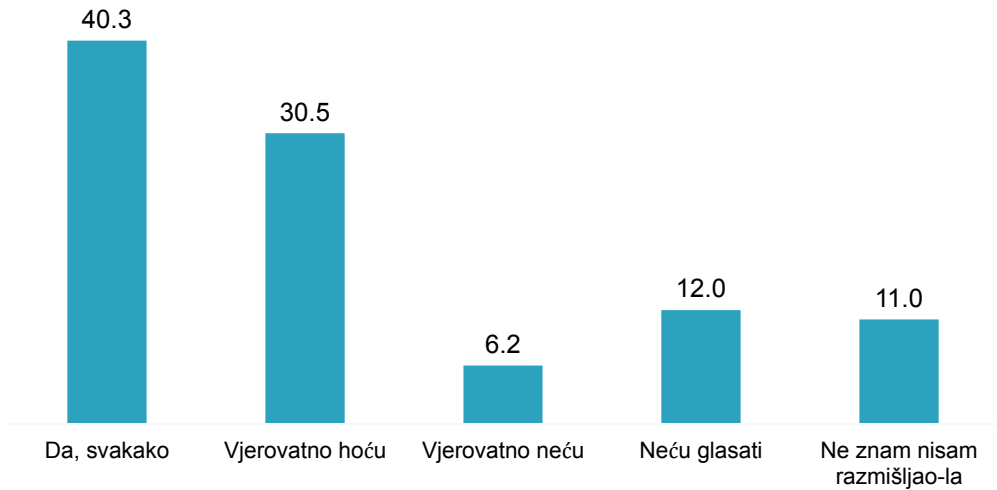
TREND:
DA na referendumu ZA i PROTIV NATO - %

REJTING POLITIČKIH PARTIJA
% OPREDIJELJENIH GLASAČA

*Uskoro se održavaju Predsjednički izbori.
Da li ćete Vi glasati na tim izborima? %*

Trenutni rejting predsjedničkih kandidata

